

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 437/2025-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s.r.o., Hlavná 15/31, Trnava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9CdoPr/4/2024 z 26. novembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. marca 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky podľa čl. 36 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Navrhuje tiež priznať mu náhradu trov konania v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku vyplýva, že sťažovateľ sa v základnom konaní domáhal určenia existencie pracovného pomeru medzi sťažovateľom ako zamestnancom a žalovaným ako zamestnávateľom od 17. septembra 2013. Okresný súd Prievidza rozsudkom č. k. 12Cpr/4/2015-174 z 23. mája 2016 zamietol žalobu sťažovateľa s odôvodnením, že v konaní bolo preukázané, že medzi stranami boli uzatvárané zmluvy o dielo podľa Obchodného zákonníka s ich podstatnými náležitosťami, podliehali kontrole žalovaného, záznamy z týchto kontrol slúžili ako podklad na fakturáciu ceny diela, z ktorej sťažovateľ riadne plnil odvodové povinnosti. Sťažovateľ vykonával práce nepravidelne podľa možností žalovaného. Okresný súd dospel k záveru, že tento druh činnosti nenapĺňa znaky závislej práce podľa § 1 Zákonníka práce a jednostranný záujem sťažovateľa vykonávať prácu v pracovnom pomere nepostačuje na ich naplnenie.

3. Na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Trenčíne rozsudkom sp. zn. 17CoPr/8/2016 z 31. októbra 2017 potvrdil rozsudok okresného súdu ako vecne správny.

4. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), dôvodiac nepreskúmateľnosťou rozsudku krajského súdu pre nedostatok dôvodov. Nesprávnosť procesného postupu videl aj v zaslaní vyjadrenia protistrany k odvolaniu bez výzvy na vyjadrenie sa k nemu. Sťažovateľ uplatnil aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP s tým, že nesprávnosť právneho posúdenia spočíva v tom, že krajský súd na správne zistený a preukázaný skutkový stav (dostatočne preukázané znaky závislej práce, pozn.) nesprávne aplikoval ustanovenia Obchodného zákonníka o zmluve o dielo.

5. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 6Cdo/86/2018 z 30. júla 2019 dovolanie sťažovateľa odmietol ako procesne neprípustné, pretože nedostatok dôvodov napádaného rozsudku odvolacieho súdu, rovnako ako nesprávny procesný postup, ktorý by porušoval právo na spravodlivý proces, teda dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, nezistil. K námietke nesprávneho právneho posúdenia najvyšší súd uviedol, že vymedzenie tohto dôvodu nezodpovedalo požiadavkám podľa § 432 ods. 1 a 2 CSP, pretože neuvádza právne posúdenie, ktoré považuje za nesprávne, ani v čom má nesprávnosť tkvieť a s ktorými rozhodnutiami sa má spájať rozdielnosť rozhodovacej praxe.

6. Sťažovateľ podal proti uzneseniu dovolacieho súdu ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 8/2020 zo 4. februára 2021 tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces boli porušené, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie najvyššiemu súdu. Z jeho odôvodnenia v podstatnom vyplýva, že z obsahu podaného dovolania je možné zistiť, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci, t. j. že na relatívne zložitý skutkový stav neboli použité normy Zákonníka práce, ktoré mali viesť k záveru, že medzi stranami vznikol pracovný pomer. Tým sťažovateľ splnil svoju procesnú povinnosť. Následne je úlohou dovolacieho súdu posúdiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. K neprípustnosti dovolania by mohol najvyšší súd dospieť *„len v tom prípade, ak by sám poukázal na svoje vlastné rozhodnutia, v ktorých je otázka nastolená sťažovateľom už bez rozporov a ustálené vyriešená a zároveň sa odvolací súd od takejto praxe neodklonil“*.

7. Po vrátení veci najvyšší súd dovolanie sťažovateľa v rozsahu namietaného nesprávneho právneho posúdenia meritórne preskúmal a rozsudkom č. k. 9Cdo/85/2021-684 z 8. februára 2023 ho ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP. Dovolací súd viazaný skutkovým stavom zisteným v konaní pred všeobecnými súdmi ustálil namietané právne posúdenie ako námietku sťažovateľa proti záveru súdov nižších stupňov, že v jeho prípade nevznikol pracovný pomer so žalovaným napriek tomu, že pre žalovaného vykonával práce podľa jeho pokynov. Najvyšší súd zrekapituloval zistený skutkový stav a skonštatoval, že posudzovaný právny vzťah ani pri širokom výklade neobsahoval ani jeden zo základných prvkov pracovného pomeru definovaných v § 1 Zákonníka práce, keďže sťažovateľ ako dodávateľ dodával žalovanému dielo na základe zmlúv o zhotovení diela, ktorých obsah bol jednoznačne daný, zrozumiteľný a určitý. Takýto konkrétny zmluvný vzťah bol medzi sporovými stranami opakovane uzatváraný počas siedmich rokov a sťažovateľ k nemu nemal výhrady až do okamihu vzniku jeho pracovného úrazu v roku 2013.

8. Proti rozsudku najvyššieho súdu z 8. februára 2023 podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 505/2023-44 z 29. februára 2024 tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces boli porušené, napadnutý rozsudok

zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie najvyššiemu súdu. V odôvodnení uviedol, že po tom, čo bolo ústavným súdom zrušené v poradí prvé uznesenie dovolacieho súdu z 30. júla 2019, bolo povinnosťou najvyššieho súdu zaoberať sa dovolaním sťažovateľa v celom jeho rozsahu, teda oboma dovolacími dôvodmi [§ 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 CSP], avšak v poradí druhom rozhodnutí sa najvyšší súd vysporiadal len s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia veci a úplne opomenul vysporiadať sa s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP. Uvedený nedostatok tak založil arbitrárnosť rozsudku najvyššieho súdu č. k. 9Cdo/85/2021-684 z 8. februára 2023 v ústavne relevantnej intenzite, čo má za následok jeho ústavnú neudržateľnosť.

9. Po zrušení rozsudku najvyššieho súdu z 8. februára 2023 a vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, najvyšší súd opätovne rozhodol napadnutým rozsudkom tak, že dovolanie sťažovateľa ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP. Vo vzťahu k dôvodu prípustnosti podľa § 421 ods. 1 CSP zopakoval odôvodnenie obsiahnuté vo svojom predchádzajúcom rozsudku, v ktorom sa vysporiadal s prípustnosťou, ako i dôvodnosťou tejto časti dovolania, keď uviedol, že okresný súd a krajský súd prijali správny právny záver, podľa ktorého sťažovateľovi nevznikol a ani nemohol vzniknúť pracovný pomer u žalovaného vzhľadom na skutočnosť, že ním vykonávané práce boli vykonávané na základe opakovane uzatváraných zmlúv o dielo podľa Obchodného zákonníka a právny vzťah medzi sťažovateľom a žalovaným neobsahoval ani pri širokom výklade tohto vzťahu prvky pracovnoprávneho vzťahu, keď sťažovateľ dodával žalovanému dielo na základe zmlúv o zhotovení diela, ktorých obsah bol jednoznačne daný, zrozumiteľný a určitý. Vo vzťahu k dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd zopakoval odôvodnenie obsiahnuté už vo svojom uznesení z 30. júla 2019, v ktorom sa vysporiadal s prípustnosťou dovolania v tejto časti. Uviedol, že po preskúmaní veci nezistil, že by v danej veci išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzí § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces, keď vyhodnotil, že sťažovateľ nedôvodne namietal, že rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie je nedostatočne odôvodnený, a rovnako neuznal ani námietku sťažovateľa, v zmysle ktorej ho odvolací súd nevyzval, aby sa vyjadril k vyjadreniu žalovaného k jeho odvolaniu, ku ktorej uviedol, že z § 374 ods. 1 CSP nevyplýva pre súd prvej inštancie povinnosť vyzývať odvolateľa, aby sa k vyjadreniu protistrany k jeho odvolaniu vyjadril, ale len umožniť mu podať vyjadrenie najneskôr v lehote desiatich dní od jeho doručenia, čo sa aj stalo a sťažovateľ mal k dispozícii lehotu dlhšiu ako jeden rok, aby k vyjadreniu žalovaného zaujal svoje stanovisko.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí nesplnil zákonom predpísané náležitosti riadneho odôvodnenia, opomenul povinnosť náležite a dostatočne sa vysporiadať so všetkými relevantnými dovolacími dôvodmi, čím fakticky odoprel sťažovateľovi právo na rozhodnutie o merite dovolania v rozsahu sťažovateľom vymedzených dovolacích dôvodov, čím bolo porušené právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

b) Na základe kritérií vymedzených právom Európskej únie je sťažovateľ pracovníkom v zmysle práva Európskej únie, a preto mu prináleží právo na spravodlivé a rovnaké zaobchádzanie v oblasti

pracovných podmienok a prístupu k sociálnej ochrane, ktoré mu zaručujú príslušné právne normy Európskej únie aj vnútroštátne právne predpisy.

c) V predmetnej veci vykonával sťažovateľ činnosti identické s tými, ktoré pre toho istého zamestnávateľa vykonávali aj jeho zamestnanci v trvalom pracovnom pomere, čo poukazuje na reálnu povahu vzťahu medzi sťažovateľom a zamestnávateľom, pričom formálna klasifikácia ich právneho vzťahu nemôže mať rozhodujúci význam pri jeho právnom posúdení. Náhľad samotných zmluvných strán na povahu ich vzťahu, teda to, či si sťažovateľ alebo zamestnávateľ mysleli, že ide o samostatnú podnikateľskú činnosť, je z hľadiska právneho posúdenia irelevantný. Napriek tomu súdy tejto subjektívnej okolnosti prikladali neprímeraný význam, čím sa odchyľili od zásady materiálneho posudzovania právnych vzťahov.

d) Poukazujúc na rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky sp. zn. 1Ads/404/2017 zo 16. augusta 2018, podľa ktorého pri posudzovaní charakteru pracovného vzťahu je rozhodujúci skutočný výkon práce, nie obsah pracovných zmlúv, uvádza, že v danom prípade všetky súdy z neznámych dôvodov dospeli k záveru, že sťažovateľ bol podnikateľom, a to iba z dôvodu, že existovala obchodná zmluva a sťažovateľ platil odvody ako podnikateľ. Uvedené simulované skutočnosti však neznamenajú, že dotknutý vzťah nebol závislou prácou a nevznikol faktický pracovný pomer a že sťažovateľ z tohto dôvodu nemá mať prístup k sociálnej ochrane poskytovanej zamestnancom na základe sociálneho poistenia. Uvádzajúc podrobné okolnosti fungovania sťažovateľa u žalovaného, je sťažovateľ presvedčený, že jeho pracovný vzťah so žalovaným napĺňal všetky znaky závislej práce a nemožno ho preto považovať za obchodnoprávny vzťah, keďže v ňom absentoval jeden z kľúčových znakov podnikania – výkon práce na účely dosiahnutia zisku. Skutočná povaha tohto vzťahu jasne poukazuje na to, že sťažovateľ nevykonával činnosť ako samostatný podnikateľ, ale ako osoba v postavení zamestnanca pod kontrolou a riadením spoločnosti.

e) Vo veci sťažovateľa ide o zjavný prípad zastierania závislej práce iným ako pracovnoprávnym vzťahom. Sťažovateľ je presvedčený, že dovolací súd, ako aj súdy nižších inštancií sa v jeho prípade s náležitou starostlivosťou nezaoberali skutočnou povahou vzťahu a ich právny názor, že v danom prípade nemohlo ísť o pracovnoprávny vzťah, keďže sťažovateľ vystavoval spoločnosti riadne faktúry a výkon jeho prác bol na základe uvedených odpracovaných hodín na faktúre nepravidelný, je prísne formalistický, nemajúci opodstatnenie v sociálnom právnom štáte.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie základného práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky (čl. 36 ods. 1 ústavy) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces:

12. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je arbitrárny alebo ústavne

neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 352/06).

13. Podstatou veci je tvrdenie sťažovateľa, že najvyšší súd sa náležitým spôsobom nevysporiadal s relevantnými dovolacími dôvodmi uplatnenými sťažovateľom, čím porušil právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

14. Ústavný súd sa pritom z dôvodov napadnutého rozsudku presvedčil, že dovolací súd reagoval na všetky podstatné námietky sťažovateľa, ktorými v dovolaní odôvodňoval porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces (bod 21 napadnutého rozsudku), a namietal nesprávne právne posúdenie svojho zmluvného vzťahu so žalovaným (body 22 až 26 napadnutého rozsudku). Podľa názoru ústavného súdu sa teda najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s uplatnenou dovolacou argumentáciou sťažovateľa a jeho rozhodnutie nie je možné hodnotiť ako nedostatočne odôvodnené, tak ako to tvrdí sťažovateľ.

15. Sťažovateľ najvyššiemu súdu ďalej vyčíta, že správne zistený skutkový stav nesprávne právne posúdil, keď vo vzťahu medzi sťažovateľom a žalovaným nevidel pracovnoprávny vzťah. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že najvyšší súd, poukazujúc na skutkový stav zistený súdom prvej inštancie, vyhodnotil, že právny vzťah medzi sťažovateľom a žalovaným neobsahoval ani pri širokom výklade tohto vzťahu prvky pracovnoprávneho vzťahu, keď sťažovateľ dodával žalovanému dielo na základe zmlúv o zhotovení diela, ktorých obsah bol jednoznačne daný, zrozumiteľný a určitý, pričom rozsah zhotovenia diela bol kontrolovaný a odsúhlasovaný v dennom zázname stavby oprávneným zamestnancom žalovaného spolu s uvedením počtu hodín strávených realizáciou diela. Predmetné záznamy boli potom podkladom na fakturáciu ceny za zhotovenie diela. Z vyplatených súm za dielo sťažovateľ riadne plnil svoje odvodové povinnosti. Prílohou zmlúv o dielo bol presne špecifikovaný druh prác a predpokladaný počet hodín potrebných na zhotovenie diela. Počet hodín objednaných a reálne vykonaných bol rozdielny, čo preukazuje, že sťažovateľ vykonával práce nepravidelne. Najvyšší súd dodal, že takýto konkrétny zmluvný vzťah bol opakovane uzatváraný počas siedmich rokov, k čomu sťažovateľ nemal výhrady až do okamihu vzniku pracovného úrazu v roku 2013 a výzvy Sociálnej poisťovne na domáhanie sa určenia pracovnoprávneho vzťahu. Z uvedeného je tak zrejmé, že najvyšší súd nepristúpil k posúdeniu právneho vzťahu medzi sťažovateľom a žalovaným len formalisticky, ale zaoberal sa naplnením základných prvkov pracovného pomeru (definovaných v § 1 Zákonníka práce) aj z materiálneho hľadiska, pričom však dospel k záveru, že právny vzťah medzi sťažovateľom a žalovaným neobsahoval ani jeden zo základných prvkov pracovného pomeru, a tak pracovný pomer medzi stranami sporu nemohol vzniknúť. Prijaté závery tak vyústili do zamietnutia dovolania sťažovateľa.

16. Ústavný súd po preskúmaní ústavnej sťažnosti, ako aj k nej pripojenej dokumentácie, vychádzajúc predovšetkým z obsahu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, konštatuje, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Rozsudok najvyššieho súdu s prihliadnutím na dovoláciu

argumentáciu sťažovateľa, ktorá v prevažnej miere kopíruje jeho dovolacie námietky, je vnútorne logický, nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle dovolacieho súdu, rešpektuje zákonné požiadavky na odôvodnenie (skutkové a právne) rozhodnutia. Ak sa sťažovateľ s názorom všeobecných súdov nestotožňuje, táto skutočnosť sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

17. Na základe uvedeného ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vo väzbe na obsah sťažnostnej argumentácie konštatuje, že tento nie je spôsobilý relevantným spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani do jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd preto odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky:

19. Čo sa týka námietky porušenia základného práva podľa čl. 36 ods. 1 ústavy, z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie tohto práva v spojení, resp. ako dôsledok namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd nedospel k záveru, že by napadnutým rozhodnutím mohli byť porušené tieto práva sťažovateľa, a tým spochybnená ústavná udržateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, neprichádzala do úvahy ani možnosť vyslovenia porušenia sťažovateľom označeného základného práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky podľa čl. 36 ods. 1 ústavy. Aj v tejto časti preto ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2025

Euboš Szigeti
predseda senátu